

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
за освітньо-професійною програмою
«Міжнародні економічні відносини»

на тему: **«Удосконалення діяльності комерційних банків
з іноземними інвестиціями,
як фактор підвищення їх міжнародної конкурентоспроможності (на
прикладі АТ «ОТП БАНК»)»**

Виконавець:

студентка ЦЗВФН, гр..6зф10

Бочарова Майя Юріївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ /підпис/

Науковий керівник:

д.е.н., доцент

Єрмакова Ольга Анатоліївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ /підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. За умов глобалізації підвищується роль банківських установ, як посередників міжнародних конкурентних відносин. Протягом останніх десяти років простежується постійне і досить швидке зменшення кількості діючих комерційних банків в Україні (зі 175 в 2008 році до 77 в 2019), в тому числі це стосується комерційних банків з іноземним капіталом (з 47 до 37 відповідно). Вживання в умовах жорсткої конкуренції між банками з кожним роком стає все більш нагальною проблемою. Сучасні процеси банківської конкуренції зумовлені змінами, що відбуваються на національних та світових фінансових ринках, та мають низку особливостей, що відрізняють її від конкуренції в інших галузях економіки. Основними факторами загострення конкуренції є глобалізація світового фінансового ринку, лібералізація державного регулювання, руйнація кордонів між сферами діяльності різних видів фінансових інститутів і розвиток нових фінансових та електронних технологій, обмеження доступу до кредитних ресурсів, індивідуалізація банківських продуктів, що не сприймаються споживачами як товари-субститути, та ін. В даному контексті особливої важливості набуває проблема удосконалення діяльності комерційних банків з іноземними інвестиціями задля підвищення їх міжнародної конкурентоспроможності.

Мета дослідження. Аналіз, дослідження та узагальнення особливостей міжнародної конкурентоспроможності комерційних банків з іноземними інвестиціями та визначення основних шляхів удосконалення діяльності АТ «ОТП Банк» задля підвищення його міжнародної конкуренції.

Завдання дослідження:

- дослідити сутність міжнародної конкурентоспроможності комерційного банку з іноземними інвестиціями;
- вивчити методичні основи формування міжнародної конкурентоспроможності комерційного банку з іноземними інвестиціями;
- дослідити основні методи оцінки міжнародних комерційних розрахунків у банківській діяльності;
- провести аналіз показників діяльності АТ «ОТП Банк»;
- дослідити систему організації банком міжнародних комерційних розрахунків;
- проаналізувати динаміку та стан показників здійснення банком валютних операцій;
- надати рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення діяльності АТ «ОТП Банк» та підвищення його міжнародної конкурентоспроможності.

Об'єктом дослідження є діяльність АТ «ОТП Банк» на вітчизняному та міжнародному банківських ринках.

Предметом дослідження виступають теоретичні основи та організаційно-економічні рішення щодо підвищення рівня міжнародної конкурентоспроможності

теоретичні та прикладні аспекти вдосконалення діяльності АТ «АТ «ОТП Банк» з метою підвищення його міжнародної конкурентоспроможності.

Методи дослідження. У дипломній роботі було застосовано такі методи дослідження, як табличний та графічний методи, порівняння і прогнозування, узагальнення, методи математичної статистики та економічного аналізу, кореляційно-регресійний метод.

Інформаційною основою дослідження виступають закони та інші нормативно-правові документи, монографічна та наукова література, Інтернет-джерела, статистична інформація Державної служби статистики України та Міністерства економіки.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (90 найменувань) та 2-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 113 сторінок. Основний зміст викладено на 99 сторінках. Робота містить 15 таблиць, 17 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано 2 публікації:

1. Бочарова М.Ю. «Особливості міжнародної конкурентоспроможності банку в умовах глобалізації економіки» // Економіка, облік, фінанси та право: аналіз тенденцій та перспектив розвитку: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 24 жовтня 2019 р.): у 7 ч. Полтава: ЦФЕНД, 2019. Ч. 2. – С. 17-18;
2. Бочарова М.Ю. «Особливості міжнародних банківських розрахунків при здійсненні зовнішньоекономічних операцій / М.Ю. Бочарова - Ювілейний Збірник наукових робіт за підсумками студентської наукової конференції МИНУЛЕ, СУЧАСНЕ, МАЙБУТНЄ, присвячений 50-річчю Факультету міжнародної економіки. – 2018. – Т. 1. – С. 77-82.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні основи міжнародної конкурентоспроможності регіону на базі інноваційної складової»** розглянуто сутність поняття міжнародної конкурентоспроможності, значення інноваційної інфраструктури в системі забезпечення міжнародної конкурентоспроможності регіону, методичні підходи оцінки міжнародної конкурентоспроможності регіону.

У другому розділі **«Аналіз міжнародної міжнародної конкурентоспроможності Одеського регіону»** проаналізовано зовнішньоекономічну діяльність Одеського регіону, вплив чинників на її формування, проаналізовано вплив інноваційної інфраструктури Одеського регіону на його міжнародну конкурентоспроможність

У третьому розділі *«Пропозиції щодо підвищення міжнародної конкурентоспроможності Одеського регіону за рахунок інноваційної складової»* розглянуто перспективи створення технопаркових структур в Одеському регіоні, транспортних кластерів як чиннику підвищення міжнародної конкурентоспроможності регіону та запропоновано організаційні заходи активізації створення інноваційної інфраструктури.

ВИСНОВКИ

У результаті аналізу широкого спектра теоретичних та аналітичних джерел щодо проблеми міжнародної конкурентоспроможності АТ «ОТП Банк» та визначення напрямків щодо її підвищення зробимо такі висновки:

1. Конкурентоспроможність в банківському секторі — наявність конкурентних переваг у використанні потенціалів (інноваційного, фінансового, виробничого, маркетингового, управлінського, комунікаційного, трудового), які здатні забезпечити привабливість для клієнтів за рахунок запровадження ширшого, у порівнянні з конкурентами, спектру банківських послуг, а також досягнення оптимальнішого співвідношення між стратегією максимізації доходів та мінімізацією ризиків.

2. Міжнародні розрахунки – це відносини, які виникають при грошових розрахунках між підприємствами, установами, банками або окремими особами, пов'язані з переміщенням товарно-матеріальних цінностей і послуг у міжнародному обороті. Міжнародні розрахунки обіймають зовнішню торгівлю товарами і послугами, а також некомерційні операції, кредити і рух капіталу між державами. Основна частка всіх міжнародних розрахунків відбувається в ході опосередкування міжнародних торгових угод.

3. Основними суб'єктами міжнародних розрахунків являються експортери, імпортери й банки, що їх обслуговують. Основні функції банків та їх послуги, надані підприємствам-суб'єктам ЗЕД: проведення продажу і купівлі для клієнтів іноземної валюти; участь в інкасуванні платежів із-за кордону; надання позик в іноземній валюті; ведення валютних рахунків клієнтів; участь в платежах клієнтів іноземним партнерам; надання послуг по документарному акредитиву; облік переказних векселів, що підлягають оплаті за кордоном; ведення власних валютних рахунків у банках-кореспондентах за кордоном; надання клієнту комерційної інформації, що являє для нього інтерес.

4. Міжнародна діяльність банку з іноземними інвестиціями регулюються одночасно як національними нормативними та законодавчими актами, так і міжнародними законами, і банківськими правилами. Загальні засади функціонування платіжних систем в Україні, відносини у сфері переказу грошей регулюються Конституцією України, законами України "Про Національний банк України", "Про банки і банківську діяльність", "Про зв'язок", "Про платіжні системи та переказ грошей в Україні", іншими актами законодавства України та нормативно-правовими актами НБУ, а також Уніфікованими правилами та звичаями для

документарних акредитивів Міжнародної торгової палати, Уніфікованими правилами з інкасо Міжнародної торгової палати, Уніфікованими правилами по договірних гарантіях Міжнародної торгової палати та іншими міжнародно-правовими актами.

5. Аналіз міжнародної конкурентоспроможності комерційного банку з іноземним капіталом починається з розгляду його долі на ринку, зміни долі ринку в порівнянні з попереднім періодом, його балансу і звіту про прибутки і збитки, виявлення можливих фактів непрозорості фінансової звітності та відповідних аналітичних коригувань. Для прогнозування довгострокових перспектив розвитку банку необхідно оцінювати не тільки його поточне фінансове становище, але також і динаміку його бізнесу та створюваної ним вартості. В основу розрахунку рентабельності банку, на практиці в провідних країнах використовують, наприклад, формулу Дюпона, показник загальної рентабельності та модель Шарпа.

6. Аналіз фінансових показників банку починається з розгляду його балансу і звіту про прибутки і збитки, виявлення можливих фактів непрозорості фінансової звітності та відповідних аналітичних коригувань. В першу групу показників, які використовуються для визначення рейтингу, входять показники, що характеризують загальні тенденції розвитку кредитної організації. Для прогнозування довгострокових перспектив розвитку банку необхідно оцінювати не тільки його поточне фінансове становище, але також і динаміку його бізнесу та створюваної ним вартості. Скорочення обсягів операцій і їх прибутковості може бути несприятливим сигналом навіть при наявності хороших оцінок за всіма іншими групами показників фінансової стійкості, так як говорить про негативні зміни тенденцій зростання, які в подальшому вплинуть на всі якісні характеристики фінансової стійкості банку 7. За результатами аналізу діяльності АТ «ОТП Банк», проведеного в другому розділі роботи, зроблені такі висновки. На українському ринку АТ «ОТП Банк» представлений з 1998 року, має стійку репутацію соціально відповідальної, надійної і стабільної структури, що пропонує споживачам сервіси європейської якості. Капітал Банку за структурою є збалансованим: його величина складається з капіталу І рівня – основного капіталу в сумі 1724251 тис. грн. та додаткового – в сумі 638491 тис. грн., рівень адекватності регулятивного капіталу Банку склав 11,48% при нормативі не менше 10%, а середньозважене значення на кінець 2018 р. співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів (Н3) склало – 9,29% при нормативному значенні не менше 9%.

8. Сукупні активи АТ «ОТП Банк» мають тенденцію росту. За останні роки активи виросли з 29822400 тис. грн. в 2017 р. до суми 36773938 тис. грн. у 2019 році (збільшення становить 6851538 тис. грн.). Частка іноземної валюти в активах банку становить близько 40%.

9. Розглядаючи рейтинг українських банків, можна дійти висновку, що АТ «ОТП Банк» має 3,87 балів і знаходиться на 4 місці в Україні.

10. Ризик ліквідності банку був помірним, що підтверджується наступним рівнем його нормативів станом на 31.12.2018 р.: норматив миттєвої ліквідності (Н4) склав – 36,37% (при нормі не менше 20%); норматив поточної ліквідності (Н5) – 61,60 (при нормі не менше 40%); норматив короткострокової ліквідності (Н6) – 93,76% (при нормі не менше 20%). Якість управління кредитним ризиком в цілому є

задовільною, що підтверджується і значеннями нормативів кредитного ризику, які відповідно становлять: норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7), складає 17,96% при нормативному значенні – не більше 25%; норматив великих кредитних ризиків (Н8), складає 243,40% при нормативному значенні – не більше 800%; норматив максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру (Н9), складає 0,58% при нормативному значенні – не більше 5%; норматив максимального сукупного розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдерам (Н10), складає 1,33% при нормативному значенні – не більше 30%.

11. Інтегральний коефіцієнт привабливості пропозицій щодо депозитів в порівнянні з банком-лідером з іноземними інвестиціями на ринку «Альфа Банк» - 0,74. Розрахований рейтинг міжнародної конкурентоспроможності банків з іноземним капіталом, що працюють в Україні, в динамічному аспекті становить 69,97 балів і забезпечує проміжне місце АТ «ОТП Банк» в цьому рейтингу.

12. АТ «ОТП Банк» здійснює міжнародні розрахунки за комерційними та неторговими операціями у всіх прийнятих в міжнародній банківській практиці формах, зокрема чеки, перевідні векселі, поштові платіжні доручення, телексні платіжні доручення (термінові, пріоритетні та звичайні) та комплексне супроводження та фінансування зовнішньоторговельних операцій. Серед українських підприємств акредитивній формі розрахунків надають перевагу експортери. Документарний акредитив є досить гнучким фінансовим інструментом, за допомогою якого українські підприємства можуть здійснювати успішні операції на зовнішньому ринку з найменшим для себе ризиком і з ефективним використанням грошових ресурсів.

13. Система кореспондентських відносин АТ «ОТП Банк» з провідними банками Європи та США відповідає вимогам клієнтів для проведення розрахунків і операцій, охоплюючи при цьому стратегічно важливі регіони світу.

14. АТ «ОТП Банк» запропоновано застосовувати систему управління операційними ризиками, яка має включати декілька головних компонентів. Перший - розробка чітко визначеної політики, що стосується операційного ризику. Другий - формування загальної норми визначення ризику. Третій - це розробка схеми бізнес-процесів для кожного виду діяльності. Сюди входить аналіз продуктів і послуг і дій, які необхідно вжити банку для управління операційним ризиком. Четвертий - полягає в розробці доступної системи показників операційного ризику. П'ятий елемент - це рішення про те, як управляти операційним ризиком і робити відповідні дії для його хеджування. Шостим елементом є рішення про те, як вести звітність за ризиками. Сьомий елемент - це розробка інструментів для аналізу ризиків і правил використання цих інструментів. Восьмий елемент полягає в співвіднесенні відповідного операційного ризикового капіталу і конкретної діяльності.

15. АТ «ОТП Банк» також запропоновано технологію складання звітів забезпечується уніфікованими програмно-технічними засобами «АРМ-Статзвітність». Його ідеологія базується на практиці вітчизняного виробничого обліку та на досвіді застосування управлінських стандартів в економічно розвинутих країнах, зокрема у Великобританії.

16. Доцільним є впровадження системи «Customer relations management», основою для успішної реалізації якої є клієнтоорієнтований підхід до надання послуг, який ґрунтується на індивідуальному розумінні проблеми кожного клієнта. Також раціональним було б запровадити платформу CORREQTS – платформу для побудови і розвитку єдиної фронт-офісної системи, яка забезпечує можливість автоматизації всієї сфери взаємодії з кінцевим споживачем банківських, фінансових та інформаційних послуг.

АНОТАЦІЯ

Бочарова М. Ю., «Удосконалення діяльності комерційних банків з іноземними інвестиціями, як фактор підвищення їх міжнародної конкурентоспроможності (на прикладі АТ «ОТП Банк»)», кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 292 “Міжнародні економічні відносини”,

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2019 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об’єкт дослідження – діяльність комерційних банків з іноземними інвестиціями та їх міжнародна конкурентоспроможність на прикладі АТ «ОТП Банк».

У роботі розглядаються теоретичні основи конкурентоспроможності в банківському секторі, досліджено сутність, класифікацію та регулювання міжнародних комерційних розрахунків, узагальнено методи оцінки міжнародної конкурентоспроможності банку.

Зроблено аналіз основних економічних показників діяльності АТ «ОТП Банк», проведено аналіз діяльності АТ «ОТП Банк» в обслуговуванні зовнішньоекономічної діяльності, оцінено його міжнародну конкурентоспроможність.

Пропонуються основні напрями удосконалення діяльності банку за рахунок нових підходів до оцінки ризиків відповідно до вимог Базельського комітету та удосконалення інформаційного й організаційного забезпечення, застосування стратегії CRM та платформи CORREQTS.

Ключові слова: міжнародна конкурентоспроможність, міжнародні комерційні розрахунки, банківська діяльність, валютні операції банків, ефективність діяльності

комерційних банків, фінансова стійкість банків, фінансові показники банку, ефективність міжнародних розрахунків.

ANNOTATION

Bocharova M.Y., «Improvement of international commercial calculations of banks (on the example of the JSC «OTP BANK»)),
thesis for Master degree in specialty 292 «International economic relations» under the program «International economic relations»,
Odessa National Economic University
Odessa, 2019

Diploma work consists of three divisions. A research object is activity of commercial banks with foreign investments and their international competitiveness on the example of JSC «OTP BANK». Theoretical bases of competitiveness are in-process examined in a bank sector, essence, classification and adjusting of international commercial calculations, is investigational, the methods of estimation of international competitiveness of bank are generalized.

The analysis of basic economic indicators of activity is done on **JSC «OTP BANK»**, the analysis of activity is conducted in maintenance of foreign economic activity, including - from realization of international commercial calculations.

Basic directions of improvement of activity are offered due to the new going near the estimation of risks in accordance with the requirements of the Basel committee and improvement of dataware and organization, implementation of SRM system and platform CORREQTS.

Keywords: international competitiveness, international commercial calculations, bank activity, currency operations of banks, efficiency of international bank operations, financial firmness of banks, financial indexes of bank, efficiency of international calculations.